

Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärg, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 27.02.2020, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:09 Tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (9 SE) teine lugemine

2. 11:27 Maareformi seaduse, maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (87 SE) teine lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Siim Kallas

Tere hommikust! Tere hommikust! (Saalis on sumin.) Paluks nüüd rahuneda! Me alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu 6. töönädala neljapäevast istungit! Kas ma võin paluda kõigil võtta istet ja alustada rahulikult istungit? Nagu alati on kõigepealt võimalik üle anda arupärimisi ja eelnõusid. Heljo Pikhof, palun!

10:00 Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu liikmed! Annan sotsiaaldemokraatide poolt üle eelnõu, millega soovime muuta pühade ja tähtpäevade seadust, andes iganädalasele puhkepäevale sattuva rahvuspüha või riigipüha eest lisapuhkepäeva järgmisel tööpäeval. Kui me vaatame riigipühi, siis näeme, et Euroopa Liidus on keskmiselt 12 liikuvat püha, Eestis on ainult 10. Ja kui me vaatame ka OECD riikide seas ringi, siis näeme, et Eestis töötatakse kõige enam: 1748 tundi töötaja kohta aastas, Soomes aga 1555 tundi ja Lätis 1699 tundi aastas. Varem on peale sotsiaaldemokraatide toetanud mõtet anda nädalavahetusele sattunud riigipüha eest lisapuhkepäev ka Keskerakond ja EKRE. Me loodame, et saame sellele eelnõule siin Riigikogu saalis tuge. Võib-olla veel meenutuseks, et 2017. aastal kogus ettepanek "Lisame puhkepäeva, kui rahvuspüha või riigipüha langeb nädalavahetusele" keskkonnas rahvaalgatus.ee nelja päevaga 1065 allkirja ning seda menetleti Riigikogus kollektiivse pöördumisena. Aitäh!

10:02 Aseesimees Siim Kallas

Valdo Randpere, palun!

10:02 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Ma annan Reformierakonna fraktsiooni nimel üle eelnõu, mida, ma eeldan, paljud, kui mitte enamik teist on pikisilmi oodanud ja valmis ka toetama. Saime kinnituse sellele ka eile infotunnis, kus Mart Helme ütles Keit Pentus-Rosimannuse küsimusele vastates, et kui te esitate sellise eelnõu, mis taastab abikaasade ühisdeklaratsiooni esitamise võimaluse, siis tõenäoliselt – või ta äkki ütles "võib-olla" – EKRE on valmis seda toetama. Ma loodan, et see läheb nii, sest tegelikult ma vaatan just saali paremale poolele. EKRE ja Isamaa, te olete kogu aeg rääkinud pereväärtustest, traditsioonilise perekonna tähtsusest ja kui hea on see, kui inimesed on abielus. Anname neile ühe motivatsiooni veel! 2015. aastal, kui viimati sai esitada ühisdeklaratsioone, tegi seda 1/4 Eesti maksumaksjatest, deklarantidest. See ei ole mingi väike eelnõu – selles mõttes, et see puudutab väga paljusid inimesi, puudutab väga paljusid perekondi. See annaks, nagu öeldud, abikaasadele võimaluse esitada tuludeklaratsioon ühiselt. Ja see on eelkõige tähtis neile perekondadele, kus on palju lapsi, samuti noortele perekondadele, kus üks vanematest on kodus ja teine töötab. Ma eeldan, et see eelnõu pälvib suurt poolehoidu. See ei läheks väga kalliks maksma, see võtaks meie

hinnangul riigieelarvest 2022. aastal umbes 15 miljonit eurot. Me eile kuulsime üht teist maksueelnõu arutades, et seda ei saa rakendada, kuna see on kole kallis, 250 miljonit eurot, ja riigireservid on ära raisatud. Ja nüüd on mindud ka pensioni teise samba kallale, et see raha ära raisata. Aga 15 miljonit me äkki leiame, et taastada abikaasadele ühise deklaratsiooni esitamise võimalus. Aitäh!

10:05 Aseesimees Siim Kallas

Liina Kersna, palun!

10:05 Liina Kersna

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Tere hommikust! Annan üle põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise eelnõu. Praegune seadus lubab kasutada kirjeldavalt sõnalist hinnangut 1. ja 2. kooliastmes, mis tähendab siis 1.–6. klassini, ja kohustab lapse koolivahetuse korral või 6. klassi lõppedes need sõnalised hinnangud teisendama ümber viiepallisüsteemi. Koolides käies oleme kuulnud, et õpetajad on selle üle kurnud, sest nad peavad tegema topelttööd. Siisamast Riigikogu puldist on ettepanekule see teisendamine lõpetada avaldanud toetust haridus- ja teadusminister. Suuliselt oleme konsulteerinud aineühenduste juhtidega, ka nemad toetavad seda, ja kirjalikult küsisime seisukohta haridustöötajate liidult, õpetajate liidult, koolijuhtide ühenduselt, õpilaste liidult ja Tartu Ülikooli haridusuuenduskeskuselt ja Tallinna Ülikooli haridusinnovatsioonikeskuselt. Kõik osapooled on selle muudatusega nõus, kuid möönavad, et koolides laste hindamine vajab laiemat debatti. Ainukene, kes oli selle ettepaneku suhtes skeptiline, oli Tallinna Ülikooli haridusinnovatsioonikeskus. Ma loodan, et selle muudatusettepaneku arutelud lähevad laiemaks ja me saame algatada ulatuslikuma ühiskondliku debati laste hindamisest koolides. Aitäh!

10:07 Aseesimees Siim Kallas

Katri Raik, palun!

10:07 Katri Raik

Hea eesistuja! Head kolleegid! Tere hommikust! Annan Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle arupärimise peaminister Jüri Ratasele. See puudutab Ida-Virumaa tulevikku. Oleme viimastel päevadel kuulnud, et kiiret põxitit ei tule, et õlitehas tuleb. Õli rafineerimise tehase osas ei ole selgust ja ei ole selge ka see, kellel õlitehase toodangut viie või kümne aasta pärast vaja on. Need inimesed, kes põlevkivisektoris Ida-Virumaal töötavad, kurdavad, et hommikul tööle minnes ei ole tööd, ei ole selgust. Nad mõistavad, et Viljandi, Tartu, Tallinna ja Valga inimesed ei ole nõus elektri eest rohkem maksma, et neil tööd oleks. Ida-Virumaa tervise- ja sotsiaalnäitajad on üsna kurvad. Ida-Virumaal on kõige rohkem neid leibkondi, kes saavad toimetulekutoetust. Ida-Virumaa inimesed elavad keskmiselt 4,5 aastat vähem kui Tartumaa inimesed. Sellepärast küsime peaministrilt Eesti kliimaeesmärkide kohta aastaks 2030, mis loob siis selguse, mis Ida-Virumaast võiks saada, ja küsime nii õli- kui ka rafineerimistehase kohta, aga ka õiglase ülemineku fondi raha jaotamise mehhanismi kohta: kas see raha jääb ainult Ida-Virumaale või jaotatakse üle Eesti, kuidas sellega liituvad sotsiaal- ja regionaalfondi vahendid. Ja veel üks väga-väga oluline küsimus: kuidas sellesse protsessi kaasatakse Ida-Viru inimesed ise? Aitäh!

10:08 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu! Olen juhatuse nimel vastu võtnud arupärimise ja seaduseelnõud, neid menetletakse vastavalt kodu- ja töökorra seadusele. Palun nüüd kohaloleku kontroll!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

1. 10:09 Tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (9 SE) teine lugemine

10:09 Aseesimees Siim Kallas

Võime alustada tänase päevakorra käsitlemist. Päevakorras on esimese punktina Vabariigi Valitsuse algatatud tubakaseaduse ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu numbriga 9. Palun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni esimehe Tõnis Mölder.

10:10 Tõnis Mölder

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu suur saal arutas seda eelnõu esimesel lugemisel 29. mail eelmisel aastal. Vahepeal, pärast esimest ja enne teist lugemist, on Riigikogu sotsiaalkomisjon arutanud seda eelnõu seitsmel korral. Peab ausalt ütleva, et sellest eelnõust ja sellest temaatikast võiks kirjutada pakse raamatuid. Ma üritan oma tagasihoidlikus ettekandes mitte käsitleda kõiki nüansse, mis puudutavad ajalugu. Ma kujutan ette, et see saal mäletab sellesisulist eelnõu ka eelmise koosseisu ajast, siin on kindlasti väga palju teemasid, mis vajavad lahti seletamist.

Aga läheme edasi. Ma jõuan nüüd eelmise aasta 23. septembri juurde, kus me Riigikogu sotsiaalkomisjonis seda teemat arutasime. Kohale olid kutsutud ministeeriumi ja erinevate tervishoiuorganisatsioonide esindajad, samuti teised konkreetsest eelnõust huvitatud osapooled. Kogu see eelnõu puudutab eelkõige just nimelt direktiivi nende artiklite ülevõtmist, mis käsitlevad tubakatoodete jälgitavuse süsteemi. Selles osas me oleme jätkuvalt Euroopa Liidus mitte esirinnas, vaid punase laterna rollis. Me ei ole seda jälgitavussüsteemi üle võtnud. Meil oli kohustus see üle võtta hiljemalt 20. mail eelmisel aastal, aga siamaani me seda teinud ei ole. Hoolimata sellest see süsteem meil Eestis toimib, see on ajutisena olemas, nii et selles mõttes otsest vastuolu direktiiviga ei ole.

Oma koosolekul me eelkõige käsitlesime Riigikogu liikmete tehtud muudatusettepanekuid. Ma lihtsalt käin need lühidalt üle. Mõned Riigikogu liikmed on esitanud muudatusettepanekuid, mis puudutavad e-sigarettide vedelikus sisalduvate maitse- ja lõhnaainete keelu tühistamist ja kuumutatavate tubakatoodete regulatsiooni täiendamist. Üks plokk Riigikogu liikmete muudatusettepanekuid puudutab kuumutatavate tubakatoodete regulatsiooni täiendamist. Kaubandus- ja tööstuskoda on need muudatusettepanekud heaks kiitnud ning palunud parlamendil seda teemat ka oluliselt tempokamalt menetleda. Tubakatootjate Eesti Assotsiatsiooni peamine mure oli see, et direktiivi ei ole õigel ajal üle võetud, ka nende soov oli jätkuvalt, et liigutaks edasi mõistliku tempoga. Samuti toetavad nad kuumutatavate tubakatoodete regulatsiooni ülevõtmist sarnaselt teiste riikidega Euroopas ning lõhna- ja maitseainete keelu tühistamist, mis oleks mõistlik eriti olukorras, kus see sisuliselt turul ei kehti, sest e-sigarettide vedelikke on võimalik ka Eestis turult kokku osta ja neid ise segada.

Meil oli selleksaamal nõupidamisel kohal ka Eesti WHO esindaja, kes rõhutas veel kord üle selle poole, mis puudutab tervise aspekti: e-sigaretid ei ole kindlasti ohutud tooted ja seda ei ole ka kuumutatavad tubakatooted. Ma julgen väita ka komisjoni nimel, et me ei ole kordagi viidanud, et tegemist on täiesti ohutute toodetega. Küll aga ei ole siamaani päris lõpuni selgeks tehtud nende toodete mõju tervisele. Kui me võrdleme seda mõju tavaliste tubakatoodete mõjuga, siis kindlasti on teatud haigusriskid olemas, aga ohutase on oluliselt madalam. Teistpidi tuleb arvestada sellega, et selliste uute toodete puhul võivad mängu tulla hoopis uued haigused. Seda poolt ei ole veel korralikult analüüsitud. Komisjonis tõstatus ka tõsine küsimus, miks ei ole Riigikogu suutnud siis neid direktiivi artikleid üle võtta. Noh, siin pean ma korra hüppama tagasi Riigikogu eelmisesse koosseisu, ajalukku. Jah, tõepoolest, eelmine Riigikogu koosseis neid üle ei võtnud, uues koosseisus on see arutelu aga kestnud nii pikka aega. Esitati ka küsimus, mis puudutas e-vedelike või laiemas mõttes alternatiivsete tubakatoodete salaturu osakaalu. Maksu- ja Tolliameti esindaja, kes oli ka sellel nõupidamisel kohal, ütles, et kindlasti on olemas Eesti riigis nende toodete must turg ja seda musta turgu on võimalik hinnata. Aga nende hinnangul, võrreldes teiste tubakatoodete musta turuga, on see must turg siiski oluliselt väiksem.

Nüüd liigun edasi järgmise Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi juurde, mis toimus 22. oktoobril eelmisel aastal. Seal olid ka kohal Eesti arstide ja nende organisatsioonide esindajad, aga kohale olid kutsutud ka Eesti koolijuhtide ühenduse esindajad ning Politsei- ja Piirivalveameti esindajad. Ma juhin siin kõige rohkem tähelepanu Eesti Kopsuarstide Seltsi hinnangule. Meile selgitati, et kõik ained, mida sisse hingatakse ja mis ei ole atmosfääriõhk, on alati kopsudele kahjulikud. Ma arvan, et see on oluline märksõna. Lihtsalt alati on küsimus erinevate tubakatoodete võrdluses, kui kahjulik üks või teine toode inimese tervisele on. Siinkohal ma rõhutan, et komisjoni seisukoht on see, et eelkõige ikka inimesed oleksid väga teadlikud, et kui nad selliseid tooteid tarvitavad, siis need kindlasti ei ole tervist parandavad tooted, vaid pigem tervist kahjustavad tooted. Eesti Arstide Liit nõustub sellega ja ütleb, et kopsuarstid

on kogu selle temaatika ära menetlenud.

Ma rõhutan ka, mida Politsei- ja Piirivalveamet ütles. Ma arvan, et nende märksõna on selle menetluse juures vaata et kõige olulisem. Politsei- ja Piirivalveameti esindaja rõhutas, et eelkõige oleks vaja riigil tegeleda selles küsimuses ennetusega, mitte niivõrd sellega, et me kedagi karistame, kui toode on kuidagi alaealiste kätte sattunud. Aga teine aspekt, mis nad märkisid, oli see, et kui Riigikogu reguleerib eelnõu menetledes konkreetsetesse toodetesse puutuva, siis on politseil võimalik jälgida, mida nende toodetega turul tehakse. Kui Riigikogu lihtsalt keelab mingid asjad ära ja me siiski näeme, et need Eesti turul liiguvad, siis on Politsei- ja Piirivalveametil oluliselt raskem seda musta turgu ohjata ja kogu süsteemi reguleerida. Ja tegelikult, olgem ausad, Terviseameti esindaja nõustus selle arvamusega. Ta ütles, et mõistlik oleks Eesti turul teatud toodetesse puutuv ära reguleerida ja alles siis vaadata, mida ja kas üldse nende toodete puhul keelata. Lauskeeld ei tähenda seda, et neid tooteid Eesti turul ei ole võimalik saada – must turg hoolitseb selle eest kindlasti.

Liigume nüüd edasi käesolevasse aastasse. On 27. jaanuar ja me oleme laua taha jälle kutsunud ministeeriumi esindajad. Eelkõige tekitas meie huvi selle teema vastu uuesti see, et me teadupärast teame, et see eelnõu on parlamenti menetlusse antud konkreetse sisuga, mis puudutab jälgitavussüsteemi. Samal ajal oli ministeerium ette valmistanud ühe teistsuguse eelnõu, mille nad saatsid Euroopasse kooskõlastusringile, ja meid huvitas, milliseid kooskõlastusi on Euroopast saadud. Tegelikult üks ajend oli see, et me nägime, et ministeeriumi tööplaanides on kirjas, et aastal 2020 võiks parlamenti jõuda uus samasisuline eelnõu. Meie soov oli teada saada, mida too konkreetne eelnõu sisaldab või mis on selle eelnõu algteksti mõte. Sellel arutelul ministeeriumi esindaja ütles seda, et neil on tõesti ette valmistatud erinevad variandid, mis puudutavad just nimelt erinevate tubakatoodete müügi reguleerimist. Eelkõige on nad lähtunud rahva tervise argumentidest. Ministeerium näeks lahendusena, et tooted oleksid – eelkõige uudsed tooted – liigitatud suitsetatavate toodete alla ja neil oleks keelatud lõhn ja maitse.

Oluline on ära märkida, et kogu selle direktiivi ülevõtmisel me oleme väga palju keskendunud just nimelt teavitamisele, informeerimisele. Ma arvan, et Riigikogu tervikuna võiks Euroopaga direktiivide ülevõtmisel teavitamise ja informeerimise poolt oluliselt täpsemini reguleerida. See ei puuduta küll konkreetset seda eelnõu, aga me näeme, et selles osas on päris palju konarusi, mida me ei ole lõpuni läbi vaelnud. Komisjonis jäi kõlama ka see, et me peaksime direktiivi tervikuna üle võtma, tegemata ühtegi erisust. Mõte on eelkõige see, et kui me oleme täitnud ülesande, mis seisneb direktiivi täielikus ülevõtmises, siis me oleme välistanud võimaluse, et Eesti riigile võiksid tekkida sanktsioonid, kuna me ei ole ettenähtult käitunud.

Selleksamal istungil me jõudsime komisjonina tervikuna lähtekohani, et me ei tahaks käsitleda tubakaseadust ja kõiki neid teisi seaduseid iga kord, kui Eesti turule jõuab mõni uudne lahendus või toode. Me tahaksime töötada välja tervikteksti, mille põhjal oleks Eesti riigiametitel võimalik otsuseid teha, nii et me ei peaks iga konkreetse toote puhul, mis Eesti turule tahab tulla – ja neid teadupärast võib selles sektoris olla väga palju –, asja arutama siin parlamendis. Me soovime ikkagi teha sellise tervikseaduse, millega me lahendaksime ära päris kaua püsinud murekohad kogu selles temaatikas. Üks aluspunkt oligi see, et kogu selle arutelu käigus me jõudsime ka komisjonis muudatusettepanekuteni, mis kätkesid eelkõige eesmärgi, et Eesti võtaks üle kogu tubakadirektiivi, mille Euroopa Liit on kehtestanud, ega teeks selles erisusi. Mis puudutab e-sigarettide maitsete ja lõhnade keeldu, mis on rakendunud, siis me teeksime ühe sammu tagasi ja lubaksime mentooli maitse.

10. veebruaril peetud sotsiaalkomisjoni istungil me arutasime komisjoni muudatusettepanekuid väga tõsiselt. Eelkõige keskendusime just nimelt nüanssidele ja punktidele, mis puudutavad seda, kas me peame seaduse tasemel määratlema, kas mõni konkreetne toode on suitsetatav või mitteduitsetatav. Ma pean ausalt tunnistama, et terminid on päris raskesti jälgitavad ja kui ise ei ole suuremat sorti asjahuviline, siis tundub teema üsna keerukas. Aga meie soov komisjonis oli, kordan veel kord, et me ei käsitleks konkreetseid tooteid, ei reguleeriks seaduses kõike konkreetset. Iga toote eest, mis Eestis turule tuleb, vastutab konkreetne tootja. See on tootjapoolne vastutus, mis tootega ta turule tuleb, ta ise klassifitseerib toote kategooria. Meil on Eesti riigis pädevad ametid, kes suudavad vastata küsimustele, kas tootja n-ö kategoriseerimine on tehtud nõuetekohaselt või mitte. Meil on olemas selleks Terviseamet, meil on olemas selleks Tehnilise Järelevalve Amet ja Tarbijakaitseamet. Tänu sellele ilmselgelt toode, mis on klassifitseeritud ühte kategooriasse, aga tegelikult ei kuulu sellesse kategooriasse, Eesti turule tulla ei saa. Meie peamine arutelu oligi küsimuses, kas me peaksime Terviseametile selle eelnõuga andma juurde veel mingisuguseid lisaõigusi või lisakohustusi. Pika arutelu

käigus jõudsi järeltulele, et Terviseametile täiendavaid kohustusi ei ole vaja panna, täiendavaid õigusi ei ole vaja anda. Praegune seadus reguleerib piisavalt hästi, kuidas toode turule saab ja milline on Terviseameti konkreetne tegevus toote turule lubamisel või mittelubamisel.

11. veebruari istungil arutasime veel kord teemat, mis puudutas eelkõige komisjoni muudatusettepanekuid. Me püüdsime need formuleerida võimalikult ühetähenduslikena, et meil kõigil tekiks selles küsimuses ühtne ja konkreetne arusaam. Komisjoni otsused nendes küsimustes olid suhteliselt ühtsed ja arusaadavad, lisaks me otsustasime ka seda, et Riigikogu liikmete ja komisjoni poolt tehtud muudatusettepanekud, mis on identsed, me liitsime sellel komisjoni koosolekul kokku. Ja nüüd me jõuame 17. veebruarisse, mis on juba suhteliselt lähedal tänasele kuupäevale. Siis me tõesti arutasime läbi konkreetseid muudatusettepanekuid. Oluline on rõhutada, et juhtivkomisjoni ehk sotsiaalkomisjoni muudatusettepanekud leidsid komisjonis heakskiidu konsensuslikult. Ja ka teiste muudatusettepanekute puhul, mida me kas arvestasime sisuliselt või jätsime arvestamata, oli suhtumine minu teada suhteliselt ühesugune.

Üks teema, mida me sellel komisjoni istungil väga pikalt ja põhjalikult käsitlesime, oli Euroopa Liidu teavitamine eelnõust. Meil oli kohal ka MKM-i esindaja. Siinkohal ma veel kord rõhutan, et minu meelest parlament võiks tervikuna selle teavitamissüsteemi üle vaadata. Me saame aru, et on tekkinud selles mõttes huvitav olukord, et vastutav ministeerium teeb ettepaneku, kas teha teavitus või mitte. Ma ei räägi informeerimisest, informeerimine on midagi muud. Tegelikult parlamendil sõnaõigust ei ole, kas teavitus tehakse või mitte. Tegelikult oleks minu arvates päris mõistlik, kui parlament ise saaks ka vajaduse korral ka otsustada, kas teha teavitus või mitte teha. Kui parlament ise on eelnõu algataja, siis praegu meil see õigus puudub. Seda arutades me jõudsi erinevatele seisukohtadele, mis puudutab just nimelt teavitamist ja informeerimist. Eelkõige oli pisut erinev Sotsiaalministeeriumi ja komisjoni nägemus. Nii et see arutelu seisab meil veel lähiajal ees.

Ja nüüd ma jõuan kõige tähtsamani, mis puudutab seda, mida komisjon lõplikult otsustas.

Muudatusettepanekutesse puutuvat ma juba markeerisin, aga ka teised sotsiaalkomisjoni otsused olgu siin ära märgitud. Üks oli, et me otsustasime eelnõu teisele lugemisele suurde saali saata 27.

veebruariks ehk tänaseks. Komisjoni ettekandjaks määrati komisjoni esimees Tõnis Mölder. Otsustati teha ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 5. märts kell 17.15. Paljud Riigikogu liikmed on küsinud, miks me selle eelnõu lugemise katkestame. Ma juhin tähelepanu sellele, et Riigikogus on hea praktika, kuidas seaduseelnõusid menetletakse, ja me tahtsime komisjonina seda head praktikat järgida. Kui me teeme eelnõu muutmiseks ettepanekud, mis olulisel määral eelnõu sisu muudavad, siis on mõistlik anda kõigile Riigikogu liikmetele võimalus ka tervikeelnõu kohta muudatusettepanekuid esitada. Kui see aeg on läbi, siis me oleme komisjonis kokku leppinud, et märtsis, kui hakkavad istungid pihta, me liigume selle teemaga edasi, sest selleks ajaks on muudatusettepanekute tähtaeg lõppenud.

10:29 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile on küsimusi. Maria Jufereva-Skuratovski, palun!

10:29 Maria Jufereva-Skuratovski

Aitäh! Öelge palun, mida räägivad uuringud selle kohta, kas kuumutatud tubakatooted ja e-sigaretid aitavad loobuda suitsetamisest. Ja kas Eestis on läbi viidud selliseid uuringuid?

10:29 Tõnis Mölder

Aitäh! Mis puudutab uudsete toodete uuringuid, siis tuleb kõigepealt ära markeerida seda, et uuringuid on tehtud, aga kuna tegemist on tõesti uudsete toodetega ja erinevate alternatiivsete toodetega, siis nende uuringute tulemusi on selles faasis väga raske hinnata. Euroopas on riike, kes ütlevad konkreetset, et alternatiivsed tubakatooted on üks viis tavalise sigareti suitsetamisest loobumiseks. Ma kujutan ette, et Eesti riigis on väga palju inimesi, kes on alternatiivse toote kasutamise järel tavalise sigareti suitsetamisest loobunud. Samas Eesti arstid ütlevad, et nad ei näe, et haigekassa hakkaks alternatiivse meetodina tubaka tarvitamisest loobumist kuidagi rahastama. Selles mõttes on arvamused pisut erinevad.

10:30 Aseesimees Siim Kallas

Urve Tiidus, palun!

10:30 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Minu küsimus koosneb kahest poolest. Esimene on teie avangus öeldud sõnade kohta, et kogu sellest tubakatoodete turu reguleerimise protsessist võiks kirjutada pakse raamatuid. Ma küsin, millises žanris need võiksid olla. Tõsisem pool küsimusest aga on, missugust ennetuslikku mõju rahva tervisele te selle eelnõu puhul näete? Ma pean mõneti silmas ka kolleegi küsimust, kuidas see tegelikult mõjutab inimeste tervisekäitumist.

10:31 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma arvan, et see peaks olema üks tõsine ajalooramat. Ja ma arvan, et siin saalis on piisavalt palju lugupeetud professoreid või ka raamatukirjutajaid, nad saavad sellega kindlasti hakkama. Ma veel kord ütlen, et sellel eelnõul on väga pikk ajalugu ja väga palju erinevaid tahke. Saaks olema kindlasti huvitav lugemine.

Aga veel kord tervise aspekti juurde tulles ütlen, et ega me tegelikult ei oska täna seda mõju hinnata ega vastata sellele küsimusele. Kui me lubame alternatiivsed tubakatooted – ma nimetan neid nii – turule, siis kahtlemata need teatud mõttes ahvatlevad eelkõige noori vanusegruppe. Aga me ei oska hinnata seda, et kui noor soovib tarbida just nimelt selliseid alternatiivseid tooteid ja kui neid Eesti turul ei oleks, kas ta siis prooviks tavasigarette või mitte. Tegelikult sellist võrdlust pole võimalik teha. Me ei tea, kas noor, kes oma vanusele kohaselt tahab kõike omal nahal järele proovida, loobuks ka tavasigaretidest, kui need alternatiivsed tooted oleksid Eestis keelatud. Ma pean seda vähetõenäoliseks. Kes tahab, see ikka proovib omal nahal kõik järele ja siis otsustab, kas hakata püsitarbijaks või mitte.

10:32 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Tarmo Kruusimäe, palun!

10:32 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Selle eelnõu peamine eesmärk on ju musta turu vastu võitlemine. Ehk oskate kirjeldada, mil moel see kompromissettepanek lubada e-vedelikes ainult mentooli võitleb musta e-turu vastu? Selle turu osakaal on hinnanguliselt juba üle 90%. Ja ehk oskate natukene saalile selgitada ka seda, kuidas sündis kompromiss, et just mentool peaks olema lubatud täiskasvanutele mõeldud toodetes.

10:33 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma arvan, et selle eelnõuga on seotud kaks aspekti. Üks on see, et me peame selliseid otsuseid tehes eelkõige lähtuma rahva tervise huvidest. Ja teine on see, et ilmselgelt me peame vaatama laiemalt kogu seda temaatikat, mis Eestis päevakorral on. Olgem ausad: see, et meil on mingid tooted Eestis keelatud, ei tähenda, et Eestis on nende toodete tarbimine keelatud. Eestis neid tooteid tarbitakse ja tegelikult, olgem ausad, jäävad Eesti riigile aktsiisimaksud laekumata, aga kogu kahju tervisele, mis nende toodete kasutamise tõttu tekib, jääb meie riigi kanda. Nii et kui keegi sõidab naaberriiki erinevaid alternatiivseid tubakatootesid ostma, siis on see meie jaoks muidugi teatud mõttes probleem. Ega tarbimine ei ole vähenenud, kasutamine on ikka jätkuvalt olemas, lihtsalt maksude küsimus peab olema ära reguleeritud.

Aga tuleme nende e-de juurde tagasi: mentooli maitse kohta oli küsimus. Noh, kes ütleb, et see on pooltäis klaas, kes ütleb, et see on pooltühi klaas – ei oska mina hinnata. Aga selline oli komisjoni ettepanek, mis konsensusega heaks kiideti. Eks siin võib teatud paralleele tõmmata sellega, et ka tavasigarette puhul on mindud üle sellele, et lõhnad ja maitset on keelatud ja lähiajal keelatakse ära ka mentool. Võib ehk eeldada, et inimesed, kes on seni eelistanud mentooliga tavasigarette, hakkavad otsima alternatiivseid tooteid. Ei saa välistada, et üheks alternatiivseks valikuks saavadki just nimelt e-sigaretid.

Tahaksin siinkohal ühte asja täpsustada. Veel kord: kui me oleme lubanud uudsed tooted turule ilma lõhna- ja maitseaineid keelamata, kui me oleme need mingil hetkel turule lubanud, siis kui nüüd on parlamendi soov ja tahe teha poliitiline otsus ja keelata lõhnad ja maitset ära, siis see on võimalik, kui me seda tahame. Aga seal on teatud omad protseduurid, mis võtavad aega. Eelkõige aga eeldab see poliitilist tahet.

10:35 Aseesimees Siim Kallas

Madis Milling, palun!

10:35 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud ettekandja! Sinu ettekandes ma kuulsin korduvalt sõnu "ilmselt", "tõenäoliselt", "eeldatavasti", "oletatavasti", kui jutt oli alternatiivsete tubakatoodete kahjulikkusest võrreldes tavasigaretidega. Ometigi on fakt, et Eestis need uuringud puuduvad. Seega jääb endiselt küsimärgiks, millele tuginedes räägitakse, et alternatiivsed tubakatooted on sama kahjulikud kui tavasigaretid. Aga see selleks. Minu jaoks olulisem probleem on fakt, et selle protsessi käigus on Riigikogu liikmete eest varjatud fakti, et Euroopa Komisjon on küsinud Eestilt lisainformatsiooni e-vedelikes maitse- ja lõhnaainete täieliku keelamise põhjenduse kohta. Sellele on viidanud ka õiguskantsler. Minu küsimus: kas maitse- ja lõhnaainete täielikku keelustamist on komisjonile rohkem põhjendatud? Ma viitan Euroopa Komisjoni arvamusele.

10:36 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma tuleks kõigepealt küsimuse esimese poole juurde. Need hinnangud on teatud mõttes tinglikud. Eelkõige ma kirjeldasin Eesti arstide antud hinnanguid, et me oleme lähtunud sellest baasist, et neid uuringuid on erinevaid. Ja üks neid tuleb kindlasti tulevikus veel. Minu teada on Euroopa Komisjon kokku leppinud, et lähiajal tehakse teatud sektorites selliseid järeelseireid ja mõeldakse, kas peaks võtma tervikuna kogu Euroopa Liidus mingeid teistsuguseid meetmeid kasutusele. Mis puutub e-sigaretide puhul lõhna- ja maitseainete täielikku keeldu, siis võin öelda, et analüüsiks kogu seda tekkinud probleemi tervikuna. Ka mulle tundub, et kogu selle protsessi juures on olnud infovahetus ministeeriumi ja parlamendi vahel teatud mõttes lünklik. Minule oli päris suureks üllatuseks, et teatud Euroopa Parlamendi dokumendid on AK märkega. Seetõttu on meil tekkinud päris tihti probleeme teadmisega, kas parlamendiliikmetel, kes peavad siin saalis erinevaid otsuseid langetama, on ikka olemas täielik informatsioon ja kas kõik dokumendid, mis on olemas ministeeriumil, on jõudnud õigel ajal parlamendi käsutusse. Nii et tõesti me küsisime dokumentide kohta üle, et asja täpsustada. Mis puudutab e-sigaretide lõhna- ja maitseainete keeldu, mis kunagi on rakendatud – et kas on tehtud mingit lisaanalüüsi –, siis minu teada mingit täiendavat analüüsi peale selle eelnõu jõustumist tehtud ei ole.

10:38 Aseesimees Siim Kallas

Eerik-Niiles Kross, palun!

10:38 Eerik-Niiles Kross

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tahaksin suure pildi küsimuse küsida – lihtsalt et aru saada. Me käsitleme nagu kahte eri asja. Üks on sellest tubakadirektiivist tulenev mingi jälgimissüsteemi sisseviimine. Kas need kaks direktiivi artiklit, mis me nüüd üle võtame, puudutavad mõlemad seda jälgimissüsteemi, ja need lõhnad ja maitse on nagu eraldi osa, mis on meil mingi kodukootud värk? Või tuleneb see ka direktiivist?

10:39 Tõnis Mölder

Aitäh! Väga asjalik küsimus! Mitte et teised ei ole asjalikud olnud, kindlasti olid, aga see on väga põhimõtteline küsimus. Tegelikult kogu see temaatika, mida me täna käsitleme, on tervikuna direktiivi osa. Tõesti, ministeeriumiga on meil olnud väga pikk ja põhjalik arutelu selle üle, kas see direktiiv tervikuna on Eestis üle võetud või mitte. Ka selles osas on parlamendil natukene teistsugune arusaam kui ministeeriumil. Aga veel kord: meie soov on võtta see direktiiv ikka täielikult üle, et täita ootusi, mis Euroopa Komisjon meile pannud on. Jah, eelnõu algne tekst käsitleb konkreetset jälgitavussüsteemi ja direktiivi sellekohast osa, aga ka komisjonipoolsed muudatusettepanekud tulenevad konkreetset sellest direktiivist. Nii et see on kõik üks direktiiv. Selles mõttes ei ole siin midagi kodukootud. Samas on see kõik ikkagi meie enda teha. Olgem ausad, teatud juhtudel on jäetud asjad konkreetse liikmesriigi parlamendi otsustada. Aga kui me tahame teistsuguseid otsuseid teha, peame Euroopa Komisjonilt selleks luba küsima.

10:40 Aseesimees Siim Kallas

Paul Puustusmaa, palun!

10:40 Paul Puustusmaa

Aitäh! Rida tublisid parlamendiliikmeid – Kruusimäe, Reitelmann, Toomast, Milling ja paljud teised – on siin viidanud asjaolule, et mitme riigi kogemused näitavad seda, et e-sigaretid on väga efektiivne vahend suitsetamisvastases võitluses, need aitavad loobuda. Nad tegid seetõttu ettepaneku anda e-sigaretile kui alternatiivile võimalus olla pandud välja eelistatult ja mitte peidetuna. Suitsetajad ehk teeksid siis teadliku valiku osta vähem kahjustatav toode. Komisjon on selle ettepaneku jätnud arvestamata. Miks te sellisele konkreetsele keelduvale seisukohale jõudsite?

10:41 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma kõigepealt tahan öelda, et kõik parlamendiliikmed on tublid, mitte ainult need, kelle te üles lugesite. Teiseks, mis puudutab konkreetset seda, kuidas teatud tooted on poelettidele asetatud, siis komisjonil oli selline terviknägemus, et me käsitleme kõiki neid tooteid ikkagi enam-vähem võrdsetena. Ikka kõikide puhul võiks rakendada neid meetmeid, mida me oleme rakendanud tavasigaretide puhul. Me ei tahaks teha mingisuguseid erisusi. Mis puudutab lõhnu ja maitseid, siis siin meil on teatud erisused. Aga nagu ma enne juba ütlesin, kui see on parlamendi soov ja tahe, siis selle teema juurde saab alati tagasi tulla. Ent see peab olema konkreetne parlamendi tahe. Mulle siiski tundub erinevate ajalukku jäänud ja praeguste arutelude põhjal, et parlamendil vist sellist tahet ei ole.

10:42 Aseesimees Siim Kallas

Taavi Rõivas, palun!

10:42 Taavi Rõivas

Aitäh! Kuna tegemist on selles koosseisus ühe kõige pikemalt menetluses olnud eelnõuga, siis ma küsin ka suurema pildi kohta. Vaataks meie alkoholi-, tubaka- ja kütusepoliitikat laiemalt, sealhulgas aktsiiside laekumist 2019. aastal, mis hiljuti Statistikaameti kodulehel avalikuks tehti. Minu küsimus on see. Ma vaatan, et kõik need aktsiisimäärad on päris jõuliselt kasvanud võrreldes mõne aasta taguse ajaga, aga laekumistes hakkab silma üks anomaalia. Nimelt, vaatamata sellele, et alkoholiaktsiis on näiteks võrreldes 2016. aastaga kuni 50% kõrgem, on 2019. aasta ametlikest andmetest Statistikaameti kodulehel näha, et maksulaekumine on tervelt 10% vähenenud. Kas te oskate sellele anomaaliale mingit selgitust anda? Küllap on seda komisjonis arutatud.

10:43 Tõnis Mölder

Aitäh! Komisjonis me alkoholiaktsiisi laekumist selle eelnõu raames ei arutanud. Aga muidugi oli meil ka tubakatoodete aktsiisi kohta erinevaid ettepanekuid. Ent sotsiaalkomisjonina oleme seisukohal, et peaks olema rahanduskomisjoni ülesanne analüüsida maksupoliitikat. Selles küsimuses, mis siin kõlas, mul on küll natukene teistsugune nägemus. Ma arvan, et vaja oleks natuke pikemat perioodi võrrelda ja tegelikult algne arv ennustas oluliselt suuremat puudujääki, kui õhtu lõpuks oli. Aga see selleks. Ma arvan, et alkoholiaktsiisi teema ja rahanduspoliitika kuulub teise komisjoni pädevusse. Me tegime ka komisjonina ettepaneku, et Rahandusministeerium ja rahanduskomisjon, kui neil on soovi, võiksid seda teemat tõsiselt käsitleda. Ma pean silmas just nimelt konkreetset nende toodete erinevat maksustamist. Siin võib tuua paralleele naaberriigist, kus on natuke teistsugune käsitus. Kas me peaksime neist malli võtma või mitte? Selle üle tasub mõelda, et mitte oma seadustega soodustada piirikaubandust. Ma arvan, et see ei ole tervikuna Eesti majandusele hea.

10:44 Aseesimees Siim Kallas

Peeter Ernits, palun!

10:44 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Minu meelest see on suurepärane näide, kuidas suhteliselt väikese asja peale kulutatakse palju aega. Ma olen ise ka – küll mitte sotsiaalkomisjoni liikmena – sel teemal palju vestlusi pidanud. Ja te ütlesite, et sellest võiks kirjutada korraliku raamatu. Te olete nüüd viimasel ajal lahingute keskel olnud, kas te oskate öelda, mis selle raamatu pealkiri võiks olla?

10:45 Tõnis Mölder

Aitäh! No teie ajakirjanduslik taust on ikkagi oluliselt tugevam ja laiem kui minul. Ma arvan, teil seda sulge, kirjutamissulge on oluliselt kergem kasutada kui minul, ja neid teadmisi kasutada ka. Mina ei tea, milline pealkiri müüb. Ma olen vaadanud Eesti raamatupoodide *top*'e ja ma tean, et ühe parlamendiliikme raamat on päris tihti *top*'is. Ma pean silmas Jaak Jusket. Kindlasti võite ka temalt nõu küsida, tema on oma raamatutele väga kõlavad pealkirjad pannud.

10:45 Aseesimees Siim Kallas

Tarmo Kruusimäe, palun, teine küsimus!

10:45 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Te just ütlesite, et teil on tunne, et suur saal ei soovi neid asju otsustada ja sellest sündiski niinimetatud kompromiss. Alles see oli – 13. veebruaril eelmisel aastal –, kui suur saal hääletas sisse just needsamad muudatused, mille minister millegipärast katkestas. Ja täna, hoolimata sellest, et me võtaksime võimaluse ministrit katkestada – kui suur saal nii otsustab –, need asjad ei tulegi enam suurde saali, sest te ütlete, et teie hinnangul suur saal ei soovi enam seda otsustada. Millistele uurimustele või millistele vestlustele te tuginete, kui võtate endale sellise rolli ja arvate, et suur saal ei soovi asja arutada?

10:46 Tõnis Mölder

Aitäh küsimuse eest! Ma veel kord, et ma ei väga pikalt ja põhjalikult ei peatuks sellel aastatagusel sündmusel. See on eelmise parlamendikoosseisu teema ja ärme võtame neid ajaloolisi juppe siia uude koosseisu kaasa. Aga seda eelnõu menetledes me oleme tõesti komisjonis sellel pikalt peatunud. Praegune minister on öelnud, et ükstakõik, milline on parlamendi otsus – ta on seda korduvalt meile sotsiaalkomisjonis kinnitanud –, tema eelnõu tagasivõtmist ei poolda. Ent parlament on ikkagi see, kes ütleb lõppsõna. Ma ei öelnud mitte seda, mida teie aru saite. Minu sõnum puudutas just nimelt alternatiivseid tubakatooteid, eelkõige siis uudseid, mittesuitsetatavaid tooteid ja nende lõhnade ja maitsete keelu rakendamist, samuti Euroopalt selle võimaluse küsimist. Minu sõnum oli see, et see peaks olema parlamendi suure saali otsus. Ma ei tea, kas suurel saalil on täna soovi nimelt nende toodete puhul seda keeldu rakendada. Mulle pigem tundub, et keelu rakendamise soovi ei ole. Aga ma ei ole teinud mingisuguseid turu-uuringuid ja eks tänane arutelu näitab, kuidas läheb. Ma arvan, et ka see on päris hea, et me selle eelnõu lugemise katkestame, sest siis tekib kõigil 101 parlamendiliikmel võimalus veel muudatusettepanekuid esitada. Ja vastavalt nendele muudatusettepanekutele, mis on õigeks ajaks laekunud, me saame seda teemat uuesti arutada.

10:48 Aseesimees Siim Kallas

Eerik-Niiles Kross, teine küsimus, palun!

10:48 Eerik-Niiles Kross

Aitäh, hea esimees! Hea kõneleja! Veel kord sellest tubakadirektiivist. Kui see seadus nüüd vastu võetakse, kas siis on Eesti tubakaseadus täielikult kooskõlas Euroopa Liidu tubakadirektiiviga? Ja kas me oleme mingis osas läinud rangemaks, kui Euroopa Liidu tubakadirektiiv ette näeb, või mõnes osas hoopis leebemaks? Ma saan aru, et tegelikult me eurodirektiivi järgi ei peaks lõhnaaineid keelama, aga me oleme valinud selle tee, et me keelame. Samas ei luba eurodirektiiv keelata lõhnaaineid tavalisel tubakal. Kas me tahaksime need ka ära keelata, kui lubatakse? Kuhu me siis võrreldes eurodirektiiviga selles asjas asetume?

10:49 Tõnis Mölder

Aitäh selle küsimuse eest, jällegi väga hea küsimus! Tõesti, sotsiaalkomisjoni seisukoht on olnud, et tuleb lõpuks see direktiiv tervikuna üle võtta ja et me ei teeks selles osas väga suuri erisusi. Kõik erisused, mis me teeme – oleme lähenenud nii, et kui Euroopa Komisjon lubab, siis me mõned erisused teeme, aga jah ainult selles osas, kus on liikmesriigi otsustuspädevus. Ja e-vedelike puhul on see pädevus liikmesriikidel olemas. Tõesti, mingi aeg tagasi parlament otsustas kõikide e-vedelike maitsete ja lõhnade keelustamist rakendada, täna teeb parlament võib-olla teistsuguse otsuse. Ma arvan, et ongi mõistlik debatti pidada, asja arutada. See on suure saali otsustuse küsimus. Nii et kui me otsustame selle ühtepidi või teistpidi, siis me kindlasti ei lähe selle direktiiviga vastuollu, tegu on liikmesriigi enda otsustuspädevusega. Ja kui te küsite, mida on teinud teised riigid näiteks e-vedelike puhul, siis praktikaid on väga erinevaid. Aga mõistlik oleks tervikuna vaadata eelkõige meie lähiriike, kust ka pikas perspektiivis need tooted Eesti turule jõuavad.

10:50 Aseesimees Siim Kallas

Madis Milling, palun!

10:50 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud ettekandja! Ma olen veidi segaduses. Minu jaoks tähendab kompromiss kui selline eri huvigruppide ja ministeeriumi vahelises koostöös sündinud tulemit. Praegu on pilt selline, et keegi kuskil ministeeriumis otsustas, et hea küll, lubame neile mentooli, ja nimetab seda kompromissiks. Vägisi jääb mulje, et kogu see protsess toimub mõne Sotsiaalministeeriumi ametniku diktaadi all. Mis maitsetesse puutub, siis tsiteerin taas õiguskantslerit: "Tubakaseaduse eelnõu seletuskirja ja teiste materjalide põhjal ei saa öelda, et eelnõus oleks põhjalikult käsitletud piirangutega kaasnevaid probleeme. Analüüsitud ei ole muu hulgas piirikaubandusega seotud küsimusi." Kas selle protsessi käigus komisjon sai piirikaubanduse ja pörandaaluse kaubandusega seotud informatsiooni?

10:51 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma tuleksin ikkagi selle nn kompromissi juurde tagasi. Eelkõige tahan öelda, et need muudatusettepanekud, mis sotsiaalkomisjon formuleeris, ei ole kindlasti laias pildis kooskõlastatud Sotsiaalministeeriumiga. Need ei ole kindlasti ministeeriumist laekunud ettepanekud, need on konkreetsed sotsiaalkomisjonis läbi arutatud muudatusettepanekud. Miks ma nimetan seda kompromissiks? Sest tõesti, sotsiaalkomisjon otsustas need ettepanekud konsensusega. Jah, tuleb möönda, et ühel või kahel komisjoni istungil puudus üks sotsiaalkomisjoni liige, kelle arvamust me tegelikult ei tea, aga need, kes kohal olid, lähenesid asjale konsensusega.

Kui piirikaubanduse juurde tulla, siis, nagu ma ütlesin, Maksu- ja Tolliameti ning Politsei- ja Piirivalveameti esindajad möönsid, et piirikaubandus on olemas. Nad näevad selle teatud kasvutendentsi, aga ka möönavad, et tervikpildis ei pruugi piirikaubanduse osa eelarve mõttes olla väga suur. Noh, mis on väga suur? Me ei räägi miljonitest eurodest, me räägime võib-olla alla selle. Maksu- ja Tolliamet ütles ka, et selliste keeruliste toodete puhul on musta turu osakaalu on raske hinnata, aga erinevaid arvutusi on ka meile esitatud ja minu meelest on need igaühel leitavad. Kui on vaja, siis seda poolt saab kindlasti veel eraldi täpsustada.

10:53 Aseesimees Siim Kallas

Jevgeni Ossinovski, palun!

10:53 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma olen sellest teemast mõne aasta eemal olnud ja küsin faktiküsimuse. Te rääkisite maksustamisest. Kuumutatavate tubakatoodete regulatsioon on siin pakutud üsna põhjalik ja te ütlesite, et teie taotlus on olnud, et neid käsitletaks tavaliste sigarettidega võimalikult võrdselt, kui ma õigesti aru sain. Eeldatavalt puudutab see ka maksustamist. Ma tegin maksustamise seaduse, aktsiisiseaduse lahti. Vaatan § 16 ja päris täpselt ei saa aru, kuhu siis need Philip Morris'e toredad pulgakased, mida nad sigarettideks nimetada ei taha, seal täpselt asetuvad. Kas komisjon tegi selgeks, kui palju üks pakk IQOS-e sigarette aktsiisi tõttu maksma hakkab? Kui palju aktsiisi rakendub sellele pakile?

10:54 Tõnis Mölder

Aitäh! Veel kord: mis puudutab aktsiisiküsimusi laiemalt, siis nagu ma ütlesin, see ei kuulu sotsiaalkomisjoni pädevusse. Siin on pigem tegemist rahanduskomisjoni otsustega ja kõik maksupoliitilised küsimused olemegi neile suunanud. Nüüd see, mis ma rääkisin enam-vähem võrdsest käsitlusest, siis on oluline märkida kindlasti seda, et ma pidasin silmas erinevaid keelde ja kasutamisest tulenevaid piiranguid. Selles osas me oleme üritanud neid ikkagi enam-vähem võrdselt käsitleda. Mis puudutab seda, milline maksumäär konkreetselt ühele või teisele tootele rakendub või kas toode on suitsetatav või mitesuitsetatav, siis, nii nagu ma ütlesin, veel kord: me Riigikogu sotsiaalkomisjonina ei tahtnud ega pidanud ka vajalikuks võtta endale seda rolli. Me kindlasti ei ole nii tugevad spetsialistid, kui on olemas Eesti riigiametites – seal osatakse väga täpselt hinnata, mis kategooria alla üks või teine toode liigitub. Ja veel kord ma rõhutan: siin on olemas tootjapoolne omavastutus. Tooteid, mis ei vasta Eesti riigis kehtivatele nõutele, turule ei lubata.

10:55 Aseesimees Siim Kallas

Paul Puustusmaa, palun!

10:55 Paul Puustusmaa

Aitäh! Hea ettekandja! Mind personaalselt häirib väga sügavalt see, et tahetakse ühe puuga lajatada tavalisele sigaretile ja sellele alternatiivsele e-sigaretile. See on minu arvates väga ebaõiglane, arvestades ka seda, et siin on korduvalt leidnud kinnitust väide, et tegelikult ei ole e-sigareti suurem kahjulikkus tõestatud. Öeldakse, et pigem vastupidi: see võiks olla alternatiivne võimalus loobumiseks. Mina personaalselt olen elav näide: ma suutsin aastaid tagasi suitsetamisest loobuda just tänu e-sigaretile. Seetõttu ma ei saa aru, mispärast on komisjon tagasi lükanud kõik need alternatiivsed pakkumised, mis võimaldaksid inimesel ka sellisest loobumisest osa võtta. Näiteks võiks e-sigarettide abil suitsetamisest loobujal olla selleks majanduslik stiimul. Tehti ettepanek võtta aktsiisimäära määramisel arvesse vedelikus sisalduva nikotiini kogust. Mispärast komisjon sellest loobus?

10:56 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma rõhutan ikkagi veel kord selle üle, et ükstakõik, milliste alternatiivsete toodetega on tegu, me räägime ikkagi tervist kahjustavast tootest. Me võime ju neid omavahel võrrelda, et kas üks on kahjulikum kui teine. Veel kord: me neid arutelusid pidasime, ja pidasime väga põhjalikult. Eelkõige me kaasasime meie enda Eesti riigis olevaid eksperte, arste, erinevate organisatsioonide esindajaid, just nimelt tervishoiusektorist. Ja nende sõnum oli tõesti see, et nemad ei näe võimalust, et me käsitleksime neid tooteid kui tavasuitsetamisest loobumise abivahendeid. Neid võetakse ühe alternatiivina, kui inimesed ise seda soovivad. Kindlasti on olemas positiivseid näiteid, nii nagu teie töite, aga võib-olla on ka negatiivseid näiteid. Seda me pikemalt ja põhjalikumalt ei analüüsinud. Nüüd aga ikkagi see aktsiisipoliitika. Me arutasime seda, me käsitlesime seda, aga ma jätkuvalt olen seda meelt, et see võiks olla ikkagi rahanduskomisjoni ja Rahandusministeeriumi roll seda üle vaadata. Ma ei kujundaks sotsiaalkomisjoni seisukohta, mis puudutab maksupoliitikat. Kindlasti maksupoliitika puhul tasub arvestada seda, et iga otsus, mis me teeme, tähendab eelarvele kas plussi või miinust. Kõige tähtsam on see, et otsuste puhul oleks riigieelarves tegu null-lähtepunktiga või siis kerge positiivse joonega.

10:58 Aseesimees Siim Kallas

Peeter Ernits, palun!

10:58 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ei küsinud teilt, milline oleks selle raamatu n-ö müüv pealkiri, ma tahtsin teada sisulist pealkirja – te ju olete asja sees. Aga küsimus on selline. Te viitasite, et teile oli üllatus, et mõned Euroopa Komisjoni dokumendid on AK märkega. Milles see üllatus seisnes? Ja kas sotsiaalvaldkonda puudutavates direktiivides ja muudes Euroopa Komisjoni dokumentides on ka muid üllatusi olnud?

10:58 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma pean silmas direktiivide ülevõtmist ja eri liikmesriikide arvamusi mõne liikmesriigi konkreetse eelnõu kohta, mis tegelikult parlamendini ei ole jõudnud, aga mille ministeerium on saatnud

Euroopasse kooskõlastusringile, et teada saada teiste arvamusi. Ma saan aru, et see on tavaline praktika ja kõikidel puhkudel käsitletakse neid samamoodi ehk siis need on AK märkega. Ma lihtsalt ei näe nendes käsitlustes midagi sellist, mis peaks olema laia pildi mõttes kuidagi varjatud. Ja teistpidi, väga mõistlik oleks, kui kõik Riigikogu liikmed saaksid need dokumendid hõlpsasti kätte ja me ei peaks tegema eraldi jõupingutusi, et saada teada, mida üks või teine liikmesriik meie mõtetest arvab. Kusjuures ma rõhutan, et selle "meie" all ma pidasin silmas ministeeriumi, mitte tervet riiki.

10:59 Aseesimees Siim Kallas

Jevgeni Ossinovski, palun teine küsimus!

10:59 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Minu teine küsimus puudutab seletuskirjas põhjalikult kirjas olevat ülevaadet, kellega on konsulteeritud. Sellest te rääkisite ka sissejuhatuses. Mõned kolleegid on siin rääkinud sellest, et tõepoolest üksikutel individuaalsetel juhtudel võib e-sigareti kasutamine olla isiklik tee tubaka- ja nikotiinisõltuvusest vabanemiseks. Üldiselt, kui me vaatame globaalset rahvaterviseteadust, siis selle kohta on liiga vähe uuringuid tehtud, et seda kinnitada. On mõned üksikud uuringud, mis seda kinnitavad, valdavalt siiski mitte. Küll on üks teine meede, mida on väga põhjalikult uuritud ja mis on kulutõhusaks tunnistatud. See on see, et riigid võiksid soodustada nikotiiniasendusravi, mida ka Maailma Terviseorganisatsiooni esindajad on menetluse käigus öelnud. Kas komisjon on kaalunud, et võiks selle asemel, et liberaliseerida e-sigarette, hoopiski kaaluda soodustada nikotiiniasendusravi?

11:01 Tõnis Mölder

Aitäh! Nagu ma ütlesin, meil oli selles küsimuses arutelu. Toodi näiteid ka teistest Euroopa riikidest, kus seda kasutatakse. Me võtsime lähtepositsiooni eelkõige arvestades meie tervishoiutöötajate arvamust – nad andsid sellele väga konkreetse hinnangu. Mis puudutab asendusravi, siis sellise nurga alt me seda ei käsitlenud. Aga ma ikkagi tulen põhiteema juurde tagasi. Ma ei julge väita, et me liberaliseerime tubakaturgu, ma arvan, et me viime selle kooskõlla reaalse igapäevaeluga. Veel kord: ei ole ju saladus, et neid tooteid, mida Eestis müüa ei tohi, pole meil tarbimiskäibes olemas. No on küll! Me lihtsalt soodustaksime sellega piirikaubandust ja nagu ma ütlesin, meil endil jääb aktsiisist laekuv maksuraha saamata. Jah, ma veel kord ütlen, et need on kahjulikud tooted ja iga inimene ise vastutab, kui ta neid tarbib, aga tervisekahjud jäävad ikkagi meie riigi kanda. Meil on teadupärast solidaarne haigekassasüsteem ja meie kõik siin ja ka teised Eesti inimesed maksavad selle kinni. Meil on igati mõistlik mitte anda aktsiisidest laekuvat maksuraha teistele riikidele, eelkõige lõunanaabritele. Mitte et mul nende vastu midagi oleks, lõunanaabrid on toredad ja alati sõbralikud meie vastu, aga me peaks siiski lähtuma eelkõige enda eelarvepoliitikast.

11:02 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Lugupeetud ettekandja, rohkem küsimusi teile ei ole. Nüüd on meil aeg avada läbirääkimised. Tarmo Kruusimäe, palun!

11:02 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Head töökaaslased! Kui ma varem, eelmistel aastatel olen öelnud, et tegemist on säärase "Sherlock Holmes Tallinnas" mängimisega, siis täna olen täpsema nimetuse leidnud, selleks on "Supilinna detektiivid" või "Röövlirahnu Martin". Ma pean silmas selle direktiivi ülevõtmist ja seda, et me saame suitsupakki jälgida. Politsei ja kõik muud spetsialistid leiavad ühe maksumärgiga kägaras suitsupaki ja saavad teada, et see ei ole mitte legaalselt meie riiki tulnud, vaid illegaalselt. Kõigil on ääretult hea meel, täpselt nagu Naša Rossijas – kuritegu on paljastatud. Aga tulen nüüd asja juurde. Meil on must turg, mille vastu me tahaksime võidelda. Paraku nendest muudatusettepanekutest, mis tegi Suitsuvaba Eesti – põhiliselt et vähendada e-vedelikega seotud musta turu osakaalu, mis on umbes 90% –, ei ole mitte ühtegi arvestatud. Me tegime neli muudatusettepanekut, mis komisjoni esimees pani kõik ühte patta. Esiteks, vähendada aktsiisi 2000%-lt 1000%-le. Teiseks, totaalse maitse- ja lõhnaainete keelu tühistamine, mille suur saal juba on üks kord vastu võtnud, pidades silmas aktsiisi laekumist. Kolmandaks: me oleme maailma küberkaitsekeskus, aga me oleme maailmas ainuke riik, kus on riigisisene müük keelatud. Ja neljas ettepanek oli, et need

tooted oleksid väljas. Selle asemel sündis mingil moel kompromiss. Inimesed esitavad mulle küsimusi, et selle kompromissi mõttest aru saada. Ma siis selgitan. Kallid inimesed, kes te vaatate meid interneti vahendusel! Kujutage ette, et mehed ükspäev tulevad arvamusele, et naised kreemitavad ennast liiga palju. Tõsi ta ju on: hommikul kreemitavad ennast, lõunaajal kreemitavad, õhtul kreemitavad. Ja lisaks panevad nad endale meiki peale. Ja mehed otsustavad: keelame kreemitamise ära. Seda enam, et ka keskkonna aspektist vaadates on kreemipudeleid liiga palju. Naised selle peale: "Kuulge, mehed! Päriselt ka või?!" Ja siis mehed mõtlevad: "No heakene küll, peaks mingi kompromissi tegema, arvestama ka naiste soove." Ja neile meenub, et kunagi oli mingi männilõhnaline jalakreem, just selle me lubame. See on siis kompromiss.

Me räägime praegu täiskasvanutele mõeldud tootest. Ja siis leiavad ministeeriumi ametnikud, et täiskasvanud on nii abitud ja väetid, et me peaksime neid avitama. Keelame täiskasvanutele maitse ja keelame täiskasvanutele lõhna, järgmisena keelame täiskasvanutele mõningad värvid ja siis keelame täiskasvanutele mõningad mõõdud – mõned suurused, mõned pikkused, mõned laiused.

Meie, konservatiivide jaoks ei ole siin küsimust. Me võitleme selle eest, et inimesel oleks vaba valik valida endale meeldiv värv, lõhn ja maitse. Liberaalide jaoks peaks see olema esmatähtis, aga ennäe, liberaalid otsustavad teisiti. Milles siis küsimus on? Küsimus on selles, et järjekordselt etendatakse etendust "Päästke Willy". Ehk siis: kuidas päästa Tanel Kiik keerulisest olukorrast, kus ta tegelikult esindab juba sotsiaaldemokraatlikku maailmavaadet, aga on samal ajal Keskerakonna minister? Jube keeruline on olla sihukeses koalitsioonis, kus sul on äkki kolm või neli osapoolt. Kolm osapoolt või neli osapoolt – täna nii, homme naa. Mina arvan, et mitte midagi ei juhtu, kui me lihtsalt seda ei menetle. Nagu te nägite, eelmise aasta 20. mai oli tähtaeg, mitte midagi ei ole juhtunud. Mitte midagi ei juhtu ka siis, kui me seda ei menetle. Me võime teha täpselt samu ettepanekuid, aga komisjon konsensuslikult otsustab, et ta ei toeta mitte ühtegi. Te küsite minu käest: "Miks?" Aga sellepärast, et komisjoni esimees jaotab igaühele pisikese õnneküpsise pihku, et teeme nüüd kompromissi, ja siis õhtu lõpuks, päris öösel, kui sa avad enda õnneküpsise, sa leiad sealt kirja "Ise Riigikogu liige, aga ikka usud veel õnneküpsist".

Me seisame vabaduse eest. Me seisame selle eest, et igaüks võib valida endale värvi, maitse, lõhna, suuruse, tegumoe ja stiili, mitte nii, et meile öeldakse, et nüüd olgu Eesti inimeste ainukene eelistus mentool, ja seda olukorras, kus tegelikult on kuumutatavatel toodetel lubatud erinevad maitset ja vesipiibul ka. Mina jätan selle saali koos Tõnisega seda asja otsustama ja teen konservatiividele ja liberaalidele ettepaneku: meil ei ole vaja otsustada täiskasvanute eest. Aitäh!

11:08 Aseesimees Siim Kallas

Aivar Kokk, palun!

11:08 Aivar Kokk

Hea juhataja ja kolleegid! Ma alustan kohe sellest, et minu jaoks suitsetamine on tabu ja mulle ei meeldi absoluutselt, kui keegi suitsetab. Aga me peame tunnistama, et kõik, mis on keelatud, paljudele meeldib, ja olukorras, kus me täna oleme, selles situatsioonis me peame seda arvestama. Tunnistame, et väga otsustav samm tehti eelmisel suvel alkoholiaktsiisi alandamisega, sest aktsiisiraha Lätti voolamine tuli uuel koalitsioonil lõpetada. Nagu selle nädala teisipäeva Postimehest võis lugeda, on see otsus siiani suhteliselt edukaks osutunud. Piirikaubanduse alkoholikäibed on alanenud umbes 50%. Aga jätkuvalt käivad piiripoodides ja teistes liikmesriikides ostlemas uudsete tubakatoodete tarbijad. Neid ei ole küll kümnetes tuhandetes, kuid ikkagi käivad teatud seltskonnad endiselt piiri taga, kust ostetakse ka alkoholi kaasa. Me ei saa silma kinni pigistada, et teatud toodete puhul oleme ise tekitanud olukorra, kus tarbijal on motivatsioon kas hinna või kättesaadavuse tõttu piiripoodi suunduda.

Rahanduskomisjon on eraldi arutanud e-sigarettide maksustamist ja võimalust, et Eestis rakendatav e-sigarettide aktsiisimäär on piirikaubandust soodustades liiga kõrge. Piirikaubanduse ja e-sigareti vedelike musta turu teket toetas ka 2019. aasta suvel kehtima hakanud e-sigarettide maitsete keeld, mis suunab Eesti tarbija maitsete ise segamisele. Seega võiks olla loogiline lubada mõnd täiendavat noortele mitteatraktiivset maitset, nagu näiteks mentool – see leevendaks rahva tervise mõttes ebasoovitavat olukorda, kus tarbijad segavad ise e-vedelikke, et neile maitset anda. Rahanduskomisjoni pädevusse jääv e-vedelike aktsiisi arutelu on planeeritud järgmisse kuusse.

Tubakaseaduse ja aktsiisiseaduse muutmise heakskiitmise järel peaks olema võimalik Eestis turustada ka uudseid suitsuvabasid tooteid, mida praegu tuuakse naaberriikidest. Näiteks oleme uudsetele

kuumutatavatele tubakatoodetele määranud aktsiisi juba 2018. aasta jaanuarist, kuid kuna tubakaseadus vajas korrastamist, siis aktsiisi pole nende pealt Eesti eelarvesse laekunud. Avalike andmete järgi otsustades laekub see aktsiis Eesti tarbijatelt jätkuvalt Läti eelarvesse. Hiljuti avaldati uudis, et see kaubakategooria on piiripoodides kõige kiirema kasvuga ja oleks alusetu eeldada, et seda käivad seal ostmas ainult Läti elanikud, mis alkoholi puhul võib teatud hinnavahede tõttu isegi tõsi olla. Aga tubakatoodete hinnad on rangelt reguleeritud, mistõttu Läti elanike huvi tubaka ostmiseks piiripoodi sõita on olematu. Seega käivad piiripoes neid tooteid ostmas eelkõige Eesti inimesed. Laiapõhjalise maksubaasi tekitamine turul juba tarbitavatele tubaka- ja muudele nikotiinitoodetele on hädavajalik. Teadaolevalt on hinnaregulatsioon ka üks efektiivsemaid meetmeid tubakatoodete tarbimise kontrollimiseks ja selle vähendamiseks. Eesti ei ole saar. Seetõttu peab Eesti riigil olema võimalus reguleerida ja korrektselt maksustada tooteid, mida naaberriikides müüakse. Seda ka selleks, et mitte soodustada sala- ja piirikaubanduse teket. Aitäh!

11:12 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Vilja Toomast, palun!

11:12 Vilja Toomast

Aitäh! Härra aseesimees, ma palun igaks juhuks kolm minutit lisaaega.

11:12 Vilja Toomast

Aitäh! Head kolleegid! "Millega sa tegeled, armas Riigikogu? Palun tee oma tööd!" Presidendi Ugalas öeldud sõnadesse võib suhtuda nii- ja naapidi, kuid tubakadirektiivi ülevõtmise saaga puhul sobiks see nagu rusikas silmaauku. Tubakadirektiivi ülevõtmisel on Riigikogu eri koosseisud üles näidanud silmapaistvat saamatust, täitevvõim on aga üles näidanud sama silmapaistvat võimekust parlamendi poliitilise tahte eiramisel. Sotsiaalminister on küll viimane, kes peaks Riigikogu tubakadirektiivi ülevõtmise venimise pärast hurjutama, kuid temagi, selle asemel et peeglisse vaadata, pidas vajalikuks 6. jaanuaril 2020 siitsamast Riigikogu kõnepuldist teadustada, et see on ju Riigikogu pädevuses, millises tempos selle direktiivi vastuvõtmist menetletakse. Rünna on teatavasti parim kaitse. Seda põhimõtet on teadnud ja seda instrumenti on kasutanud pea kõik viimase aja sotsiaalvaldkonna eest vastutavad ministrid. Iseasi on, kas nad on seda teinud iseenda poliitilisest veendumusest ja tahtest, minnes vastuollu isegi oma kodupartei valdavate seisukohtadega, või on ametkondlik surve olnud tugevam Riigikogule antud rahvamandaadist.

Värskendagem mälu! Nii tuvastamis- ja jälgimissüsteemi rakendamise kui ka uudsete suitsuvabade toodete reguleerimise puhul on tegu ühe ja sama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 214/40/EL ehk nn tubakadirektiivi Eesti õigusesse ülevõtmisega. Neis mõlemas küsimuses on tubakadirektiiv Eesti õigusesse üle võtmata. Rõhutan, et jutt käib ühest ja samast direktiivist mõlema küsimuse lahendamisel.

Samuti oleks aeg mõista seda, et direktiivi meie õigusse ülevõtmise puhul ei tegelda ühe või teise toote turule lubamisega. Direktiivi ülevõtmine kuulub puhtalt õigusloome valdkonda. Neid küsimusi, mis puudutavad ühe või teise toote lubatavust, menetlevad selleks pädevad haldusorganid. Täitevvõimu vahepealsed katsed sundida parlamenti otsustama, millisesse kategooriasse üks või teine tubakatoodet kuulub, tekitasid piinlikkust. Esimene katse võtta tubakadirektiiv üle ka uudsete suitsuvabade toodete osas tehti Riigikogus 2016. aastal. See ebaõnnestus. Teine katse tehti 2019. aasta alguses. Ilmselt mäletavad paljud praegused Riigikogu liikmed, milline menetluslik kaos tekitati Riigikogu saalis pisut rohkem kui aasta tagasi ehk 13. veebruaril 2019 elnõu 775 teisel lugemisel. Pärast seda, kui Riigikogu oli enam kui kolmekordse häälteenamusega muudatusettepanekud elnõusse sisse hääletanud, katkestas Riigikogu juhatus teise lugemise, võttes aluseks tervise- ja tööministri tingimusliku kirja Riigikogu juhatusale. Et seda teha, otsiti telefoni teel taga parajasti valimiskampaaniat tegevat peaministrit, kes väidetavalt andis telefoni teel nõusoleku teise lugemise katkestamiseks.

Selle poliitilise paroodia muutsid eriti groteskseks kaks asjaolu. Esiteks oli tervise- ja tööminister varem, 28. jaanuaril 2019 sotsiaalkomisjonile saadetud kirjas toetanud kuumutatavaid tubakatooted reguleerivate sätete lülitamist elnõusse 775 ning teiseks määrati 13. veebruaril 2019 pärast lugemise katkestamist uute ettepanekute esitamise tähtajaks 27. veebruar 2019. Selleks ajaks oli Riigikogu eelmine koosseis teatavasti oma töö lõpetanud. Seega tähendas tollase elnõu teise lugemise katkestamine elnõu menetlusest väljalangemist.

Minu hea kolleeg Toomas Kivimägi on siit kõnepuldist mitmel korral irooniliselt öelnud, et menetlus kuulub kaunite kunstide hulka. Ei pea olema eriline prohvet, et ennustada selle kunsti jätkuvat harrastamist täitevvõimu poolt. Tubakadirektiivi artikli 29 kohaselt oleks direktiiv pidanud olema Eesti õigusesse täies ulatuses üle võetud 20. maiks 2016. Just sel ajal lõpetas kehtivuse eelmine tubakadirektiiv. Kui me ka seekordsel katsel ei suuda eelnõu nr 9 korralikult lõpuni välja menetleda ja seadusena vastu võtta, siis tähistame peatselt hilinemise neljandat aastapäeva. Kuid mitte ainult. Riik hakkab hilinemise tõttu tõenäoliselt ka trahve maksma. Täpselt kuu aega tagasi, 27. jaanuaril kirjutas advokaat Margus Reiland Äripäevas, et tubakadirektiivi ülevõtmisega hilinemise eest ähvardab Eestit rikkumismenetlus, mis võib päädida Eestile trahvi määramisega. Reilandi arvutuste kohaselt võib trahvi põhisumma olla vahemikus 258 000 – 400 000 eurot, millele võib omakorda lisanduda karistusmaks 3000–4000 eurot päevas. Sotsiaalministeerium on trahviküsimuse puhul püüdnud hoida madalat profiili, justkui seda probleemi ei olekski olemas. Ei tea küll, miks. Head kolleegid, kas keegi mõistab, mille eest ja mille nimel on Eesti riik mitme aasta vältel eri valitsuste ja eri parlamendikoosseisude ajal teinud kõik endast oleneva, et tubakadirektiivi ülevõtmisega venitada ning lõpuks ikka see trahviarve Brüsselist kätte saada? Minu sügava veendumuse kohaselt on aeg see viivitamine ära lõpetada ning eelnõu nr 9 sellisel kujul, nagu sotsiaalkomisjon seda ühehäälselt soovitas, seadusena vastu võtta. Rõhutan siinkohal sotsiaalkomisjoni konsensust eelnõu ja sellesse tehtud muudatusettepanekute toetamisel. Tegemist on harvaesineva juhtumiga, kus koalitsiooni ja opositsiooni seisukohad suures ulatuses kokku langevad. Lõpuks tahan lihtsalt märkida, et suitsetamine on tervisele kahjulik. Mina pole kunagi suitsetanud ega kavatse seda ka tegema hakata, aga ma arvan, et mis tahes asjad peavad olema reguleeritud, et vastavalt sellele saaks ka käituda. Aitäh!

11:12 Aseesimees Siim Kallas

Lisaaega saab: viis pluss kolm minutit.

11:18 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Rohkem läbirääkimistel osalemise soovi ei ole. Läbirääkimised on lõppenud ja me läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Me vaatame läbi muudatusettepanekud seaduseelnõu nr 9 kohta. Esimene muudatusettepanek, sotsiaalkomisjoni esitatud – arvestada täielikult. Kas keegi hääletamist ei nõua? Kalvi Kõva, kas fraktsiooni nimel?

11:19 Kalvi Kõva

Aitäh! Meie nõuame selle muudatusettepaneku hääletamist.

11:19 Aseesimees Siim Kallas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palvel läheb esimene muudatusettepanek hääletamisele. Auväärt Riigikogu liikmed, ma täpsustan, mida täpselt me nüüd hääletama hakkame. See on seaduseelnõu nr 9 esimene muudatusettepanek, mille on teinud sotsiaalkomisjon ja mida juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada. Kui me hääletame selle muudatusettepaneku poolt, siis läheb see ettepanek seaduseelnõusse, kui me hääletame selle vastu, siis seaduseelnõu liigub edasi ilma selle muudatusettepanekuta. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt hääletas 47 Riigikogu liiget, vastu 7. Muudatusettepanek leidis toetust ja läheb seaduseelnõusse sisse. Läheme edasi: teine muudatusettepanek, pikk ja põhjalik, ka selle on esitanud sotsiaalkomisjon ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Ükski fraktsioon hääletamist ei nõua, seega võtame järgmise muudatusettepaneku. See on ettepanek nr 3, jälle väga mahukas ja selle on esitanud eraldi kaks rühma Riigikogu liikmeid. Üks rühm on Hele Everaus, Vilja Toomast, Signe Riisalo, Jürgen Ligi, Erkki Keldo, Heiki Kranich ja Toomas Kivimägi, ja teine grupp on Tarmo Kruusimäe, Priit Sibul, Heiki Hepner, Madis Milling, Üllar Saaremäe, Urmas Espenberg, Urmas Reitelmann, Vilja Toomast, Peeter Ernits, Annely Akkermann ja Jaak Madison. Juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda sisuliselt, võttes aluseks muudatusettepaneku nr 2, mis leidis heakskiidu. Keegi autoritest hääletamist ei nõua, seega võtame neljanda muudatusettepaneku. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud jälle rühm Riigikogu liikmeid: Tarmo Kruusimäe, Heiki Hepner, Eerik-

Niiles Kross, Madis Milling, Üllar Saaremäe, Urmas Espenberg, Urmas Reitelmann, Vilja Toomast, Peeter Ernits, Annely Akkermann, Toomas Kivimägi ja Jaak Madison. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata ja ettepanek ei kuulu hääletamisele vastavalt kodukorraseaduse § 106 lõikele 2. Selline lugu. Viies muudatusettepanek, esitanud jälle rühm Riigikogu liikmeid: Tarmo Kruusimäe, Heiki Hepner, Eerik-Niiles Kross, Madis Milling, Üllar Saaremäe, Urmas Espenberg, Urmas Reitelmann, Vilja Toomast, Peeter Ernits, Annely Akkermann, Toomas Kivimägi ja Jaak Madison. Juhtivkomisjon on otsustanud selle arvestamata jätta ning ettepanek ei kuulu hääletamisele vastavalt kodukorraseaduse § 106 lõikele 2. Ka muudatusettepaneku nr 6 on esitanud rühm Riigikogu liikmeid: Tarmo Kruusimäe, Heiki Hepner, Eerik-Niiles Kross, Madis Milling, Üllar Saaremäe, Urmas Espenberg, Urmas Reitelmann, Vilja Toomast, Peeter Ernits, Annely Akkermann, Toomas Kivimägi ja Jaak Madison. Juhtivkomisjon on ka selle ettepaneku jätnud arvestamata ja see ei kuulu hääletamisele vastavalt kodukorraseaduse § 106 lõikele 2. Muudatusettepanek nr 7, selle on esitanud sotsiaalkomisjon ja juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Muudatusettepanek nr 8, selle on esitanud Tarmo Kruusimäe, Heiki Hepner, Eerik-Niiles Kross, Madis Milling, Üllar Saaremäe, Urmas Espenberg, Urmas Reitelmann, Vilja Toomast, Peeter Ernits, Annely Akkermann, Toomas Kivimägi ja Jaak Madison. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata ja ettepanek ei kuulu hääletamisele vastavalt kodukorraseaduse § 106 lõikele 2. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu nr 9 teine lugemine katkestada. Seda ettepanekut ei hääletata, välja arvatud siis, kui mõni fraktsioon seda nõuab. Keegi ei nõua. Järelikult teine lugemine on katkestatud. Muudatusettepanekute tähtaeg on 5. märts kell 17.15.

2. 11:27 Maareformi seaduse, maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (87 SE) teine lugemine

11:27 Aseesimees Siim Kallas

Võtame arutlusele järgmise päevakorrapunkti: see on maaelukomisjoni algatatud maareformi seaduse, maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 87 teine lugemine. Ettekandja on maaelukomisjoni esimees Tarmo Tamm. Palun!

11:28 Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kannan ette, kuidas menetlus juhtivkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel toimus. Maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas maaelukomisjon 2019. aasta 7. oktoobril. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 2019. aasta 21. oktoobril ning esimene lugemine lõpetati. Maareformi seaduse ja maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esialgne eesmärk oli võimaldada füüsilisest isikust kasutusvaldajal anda kasutusvalduse lepinguga hõlmatud maad vajaduse korral enda, abikaasa või sugulase põllumajandusliku tootmisega tegeleva äriühingu kasutusse, kui isikule endale, tema abikaasale või suguvõsale kuulub rohkem kui pool äriühingu aktsia- või osakapitalist või hääle koguarvust. Vabariigi Valitsus toetas maaelukomisjoni algatatud eelnõu märkustega. Käesoleva aasta 13. veebruaril pöördusid maaelukomisjoni poole kirjaga maaeluminister ja keskkonnaminister ning esitasid komisjonile kaalumiseks eelnõu täiendamise ettepanekud, et sätestada kasutusvalduse lepingute pikendamise regulatsioon. Maareformi seaduse § 34¹ lõike 2 kohaselt on kasutusvalduse omajal õigus taotleda kasutusvalduse lepingu pikendamist veel 15 aastaks, kuid puudub eriregulatsioon, millistel tingimustel lepinguid pikendatakse. Seega tuleks kehtiva õiguse kohaselt lepingute pikendamisel lähtuda maareformi seaduses sätestatust, mis ei ole aga kooskõlas riigivara valitsemise üldpõhimõtete ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse põhimõtetega. Maareformi käigus kasutusvaldusse antud põllumajandusmaa ja riigivaraseaduse alusel põllumajandusmaa kasutusse andmise tingimuste kõige suurem erinevus seisneb kasutustasu määras. Kehtiva maareformi seaduse § 34¹ lõige 4 sätestab kasutusvalduse esmakordsel seadmisel kasutusvalduse aastatasuks 2% maa maksustamishinnast, kuid mitte vähem kui 6 eurot ja 35 senti. Lisaks sellele on kehtivas õiguses tingimus, et isik, kelle kasuks kasutusvaldus on seatud, tasub esimesel viiel aastal ainult maamaksu. Kasutusvalduse tasu maksmine algab viie aasta möödumisel

kasutusvalduse kinnistusraamatusse kandmisest. Riigivaraseaduse alusel kasutusse antud põllumajandusmaa eest tasuvad maa kasutajad turupõhist kasutustasu, mis kujuneb enampakkumisel ja on keskmiselt 3–5% kasutusse antud katastriüksuse kogu turuväärtusest.

Riigile kuuluva põllumajandusmaa kasutamise tasude suur erinevus on kaasa toonud olukorra, kus riik ei kohalda riigivara kasutamise tingimusi kõigile isikutele, sh põllumajandustootjatele ühetaoliselt. On põhjendatud ja vajalik kasutushalduse lepingute pikendamisel tekkinud olukord ühtlustada teiste sarnaste lepingute ja tingimustega ja määrata kasutushalduse tasuks turupõhine kasutustasu. Tuleb tagada isikute võrdne kohtlemine, riigi majanduslikud huvid ja ausa konkurentsi edendamine ning ennetada Euroopa Liidus kehtivate reeglite vastast riigiabi andmist. Maa kasutajatel säilib edaspidi õigus kasutada jätkuvalt seni kasutuses olnud maad, kuid nad saavad maksta kasutuse eest tasu ühtlastel alustel teiste põllumajandustootjatega. Samuti jääb kasutusvaldajale õigus maa riigilt turuhinnaga välja osta.

Nüüd muudatusettepanekutest. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 4. novembriks 2019 kella 17.15-ks ei laekunud ühtegi ettepanekut ei Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega ka teistelt komisjonidelt. Juhtivkomisjonile kaalumiseks esitasid muudatusettepanekuid Keskkonnaministeerium ja Maaeluministeerium. Juhtivkomisjon otsustas vormistada kahe ministri kirja põhjal kokku viis muudatusettepanekut. Suurim muudatus näeb ette kasutusvalduse lepingute pikendamisel riigivaraseaduse sätete kohaldamist. Komisjon tegi otsused muudatusettepanekute kohta konsensusel, toetades kõiki esitatud muudatusettepanekuid. Parema loetavuse huvides on muudatusettepanekute detailsemad selgitused jäetud loetelusse iga muudatusettepaneku juurde. Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused olid järgmised. Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata maaelukomisjoni algatatud maareformi seaduse, maareformi käigus kasutusvaldusse antud maa omandamise seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 87 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 2020. aasta 27. veebruariks ettepanekuga teine lugemine katkestada ning määrata muudatusettepanekute tähtajaks 2020. aasta 5. märts kell 17.15. Aitäh!

11:34 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Peeter Ernitsal on küsimus. Palun!

11:34 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Selle asja sisu on see, et kasutusvaldaja saab oma vahmiilile või oma vahmiili kontrolli all olevale äriühingule neid õigusi edasi anda. Ja ma küsin nüüd sellist asja. Komisjon selle eelnõu algatas. Kes realselt selle taga olid ja kui palju neid inimesi tegelikult on, kes selle algatamise taga olid?

11:35 Tarmo Tamm

Selle algatamise tingis õiguskantsleri kiri, kuna kõiki turuosalisi ei ole koheldud võrdselt. Ettevõtlusvormid peaksid olema võrdsed, oled sa siis füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu aktsiate omanik või osakapitalist osasaaja. Need tingimused tuleb võrdsustada. Aeg on oma töö teinud. Seni on olnud võimalik seda taotleda ainult füüsilisest isikust kasutusvaldajal. Aga kasutuslepinguid on väga palju. Kui lühidalt öelda, siis põhiprobleem on selles, et kui seni sai kasutusvaldusi päris soodsatel tingimustel, minemata vastuollu riigiabi reeglitega, siis edaspidi tuleks seda käsitleda riigivaraseaduse alusel ja see tähendab ka turuhinnast tulenevat tasu suurust.

11:36 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Peeter Ernits, teine küsimus palun!

11:36 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Sealt jätkates: jah, selline ebavõrdsus on seni olnud ja sa ütlesid, et eelnõu algatamise eesmärk oli õiguskantsleri kirjale reageerida. Me esimese lugemise juba läbisime, aga hiljuti, 13. veebruaril tulid kaks ministrit ja löid selle pildi natukene segi, nii et ilmselt tuleb see lugemine praegu katkestada. Aga kui palju on selle ebaõiglase kohtlemise tulemusena need kasutusvaldajad või nende sugulased rahas võitnud?

11:37 Tarmo Tamm

Seda on raske öelda, kui palju konkreetset keegi võitnud on. Aga probleem tekkis sellest, et esimesed kasutusvalduse lepingud, mis olid 15 aastaks, said läbi ja paarkümmend uut senise kasutusvalduse lepingu omanikku soovivad lepingut pikendada. Kui seadust ei muudeta, siis nad saavad kasutusvaldust pikendada seni kehtiva maareformi seaduse järgi. Aga kui selle järgi pikendada, siis need isikud peavad olema teadlikud, et nad saavad põhjendamatut riigi abi, sest nad ei sõlmi seda lepingut turupõhiselt ja tulenevalt ka lahendusest, mis tehti Tartu Agro maade küsimuses, võib Euroopa Komisjon selle raha tagasi küsida. Nad peavad sellega arvestama. Ja nüüd me püüamegi ministeeriumide ettepanekul seda seadust muuta. Kui ma õigesti mäletan, siis Maa-ameti esindaja Triinu Rennu on öelnud, et hinnanguliselt võib olla nende lepingute puhul vahe umbes 7 miljonit eurot, mis riik saab vähem võrreldes sellega, kui need lepingud oleks sõlmitud turuhinnast lähtuvalt.

11:38 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. On võimalik avada läbirääkimised, kui on läbirääkimiste soovi. Ei näe läbirääkimiste soovi. Loen läbirääkimised lõpetatuks ja vaatame üle muudatusettepanekud. Muudatusettepanekuid on kolm. Esimene muudatusettepanek, mille on esitanud maaelukomisjon ja mida on täielikult arvestatud. Teine muudatusettepanek on samuti maaelukomisjonilt ja ka seda on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Kolmas muudatusettepanek on samuti maaelukomisjonilt ja juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Ettepanekuid on siiski rohkem kui kolm, ma eksisin alguses. Neljas muudatusettepanek on maaelukomisjonilt ja samamoodi juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Viies muudatusettepanek on maaelukomisjonilt, juhtivkomisjon on sedagi arvestanud täielikult. Keegi nende ettepanekute hääletamist ei nõudnud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 87 teine lugemine katkestada ja seda ettepanekut ei hääletata, välja arvatud juhul, kui mõni fraktsioon ei nõua selle hääletamist. Ühegi fraktsiooni soovi ei näi olevat. Teine lugemine on katkestatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 5. märts kell 17.15.

Suur tänu kõigile! Meie tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 11.40.